

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการบริหารเชิงบูรณาการสู่องค์การเรียนรู้ภายใต้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก การดำเนินงานในการวิจัยครั้งนี้กลุ่มเป้าหมายเป็น โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 1-5 โดยโรงเรียนดังกล่าวมีการดำเนินงานที่เน้นแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมโดยอาศัยชุมชนเป็นหลัก 5 โรงเรียนนี้ 1) โรงเรียนบ้านบึงฉิม สังกัด สพท.ขอนแก่น เขต 1 2) โรงเรียนแก่นาโนมีวิทยา สังกัด สพท.ขอนแก่น เขต 2 3) โรงเรียนบ้านหินลาดนาดี สังกัด สพท.ขอนแก่น เขต 3 4) โรงเรียนบ้านนาศรีดงเค็ง สังกัด สพท.ขอนแก่น เขต 4 และ 5) โรงเรียนบ้านร่องแซง สังกัด สพท.ขอนแก่น เขต 5 การดำเนินการวิจัยมี 2 ระยะ ระยะที่ 1 การพัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเอกสาร(Document Analysis) และศึกษาคณะศึกษากลุ่มเป้าหมายการวิจัยเป็นเอกสารรายงานผลการดำเนินงานสถานศึกษาโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย และบุคลากรสถานศึกษาประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 4 คน ครูฝ่ายวิชาการและครูผู้สอน 5 โรงเรียนละ 2 คน จำนวน 10 คน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนละ 5 คน จำนวน 25 คน รวมทั้งสิ้น 39 คน เครื่องมือเป็นแนวทางคำถามที่ใช้ในการพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ(Informal Talk) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสรุปประเด็นสำคัญและนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยาย ระยะที่ 2 การสังเคราะห์รูปแบบการบริหารเชิงบูรณาการสู่องค์การเรียนรู้ภายใต้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการตรวจและยืนยันรูปแบบฯ เพื่อให้ได้ข้อสรุป

1. สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัยสรุปว่ารูปแบบการบริหารเชิงบูรณาการสู่องค์การเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก มี 4 องค์ประกอบหลักซึ่งประกอบด้วยประเด็นภายใต้รูปแบบฯที่สัมพันธ์กัน ได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารจัดการ 3) การพัฒนาวิชาชีพครูและการแลกเปลี่ยนนวัตกรรมการเรียนรู้ และ 4) การมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถสรุปผลที่เกิดและอภิปรายผลแต่ละองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบดังนี้

1) การบริหารงานวิชาการประกอบด้วยงานสำคัญดังนี้ (1)สถานศึกษำหนด/พัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น (2) สถานศึกษาบูรณาการแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชั้นเรียนทั้งในและนอกหลักสูตร- (3) สถานศึกษา

จัดการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับชุมชน (4) สถานศึกษาจัดแหล่งเรียนรู้/สื่อและเทคโนโลยีเพียงพอ (5) กลไกการนิเทศภายในที่เน้นการเรียนการสอน การประเมินและพัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และ(6) เน้นการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมของบุคลากรและจากชุมชน ซึ่งสถานศึกษาต้องวางแผนการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เนื่องจาก โรงเรียนขนาดเล็กมีครูสอนไม่ครบชั้นส่วนใหญ่จึงจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ จึงสอดคล้องในสาระการเรียนรู้ต่างๆ โดยเฉพาะในกิจกรรม โครงการต่างๆ ของนักเรียนและ โครงการของ โรงเรียน เช่น โครงการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ โครงการต้นกล้าจะสดใส ถ้าใส่ใจความพอเพียง โครงการลดโลกร้อน และ โครงการออมทรัพย์ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ที่นักเรียนมีส่วนร่วมทำให้นักเรียนได้รับการบ่มเพาะคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามแนวฯ สอดคล้องงานวิจัยของอังคณา ตุงคะสมิต (2552) ที่ได้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการในภาครสอดคล้องกับแนวคิดแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและพิมพ์พันธ์ เคชะคุปต์ และคณะ(2552)ที่เสนอแนะกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลผ่านโครงการของนักเรียน โดยโรงเรียนต้องจัดระบบการนิเทศภายในที่เน้นการเรียนการสอนเพื่อช่วยเหลือเพื่อนครูด้วยกัน เนื่องจากเป็น โรงเรียนขนาดเล็กครูสอนหลายวิชามักจะมีประสบปัญหาการจัดทำหน่วยบูรณาการและแผนการเรียนรู้ กลไกการดำเนินงานนิเทศครูเพื่อพัฒนาครูและการเรียนรู้ของนักเรียนจึงสำคัญมาก คณะครูต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติของครูที่ประสบความสำเร็จ(Good Practice) ร่วมกันทั้งโรงเรียน สอดคล้องกับ ทิศนา แจมมณี(2547) และวัลลภา อารีรัตน์(2548) ที่ทำวิจัยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามดัชนีบ่งชี้ของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดและการสร้างความรู้ของผู้เรียน ภายใต้โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน พบว่าการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนการสอนในโรงเรียนต้องสร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นความสำคัญพร้อมที่จะดำเนินงานร่วมกันซึ่งเทคนิคที่นิยมใช้ก็คือการช่วยเหลือและพัฒนาครู ด้วยการนิเทศและประเมินสะท้อนผลเพื่อการพัฒนาร่วมกัน โดยบูรณาการเข้าสู่ระบบงานที่ทำอยู่ตามปกติ และเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม(ทีม)

2) การบริหารจัดการประกอบด้วยงานสำคัญดังนี้ (1)สถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์/ พันธกิจ/ กลยุทธ์ที่ระบุการสอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (2) สถานศึกษาในภาพรวมมีการวางระบบกำกับ ตรวจสอบและประเมินผลอย่างโปร่งใส ต่อเนื่อง และสื่อสารให้ทราบทั้งโรงเรียน (3) สถานศึกษาเน้นการบริหารการเปลี่ยนแปลง (4) สถานศึกษามีการนำเสนอสิ่งประดิษฐ์และเศษวัสดุเหลือใช้มาทำเป็นสิ่งของเครื่องใช้ ผลิตภัณฑ์การเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ และ(5) สถานศึกษามีการบริหารจัดการโดยใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับองค์ประกอบของระบบการบริหารจัดการศึกษาแบบบูรณาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

(สพท.) และสถานศึกษาที่เน้นความชัดเจนด้าน (1) วิสัยทัศน์(Vision) จุดมุ่งหมาย(Goal) และภารกิจ(Mission) ที่เป็นภาพความสำเร็จของการจัดการศึกษา และคุณลักษณะของนักเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน (2) การกำหนดโครงสร้างต้องยืดหยุ่น และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในโรงเรียนจนเกิดเป็นวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้เกิดองค์การเรียนรู้ในโรงเรียน (3) การบริหารจัดการที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งก็คือการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาให้คุ้มค่าเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมได้แก่การระดมทุนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและกลยุทธ์การมีส่วนร่วม (ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ(2549) และผลการศึกษาของพิธาน พันทอง(2548) ที่ได้ให้ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพของโรงเรียนขนาดเล็กกว่าให้เน้นการมีส่วนร่วมเพื่อระดมทรัพยากรจากชุมชนโดย ยึดหลักการกระจายอำนาจที่ใช้การจัดโครงสร้างการทำงานที่จะแบ่งงานกันทำตามสถานการณ์ เน้นความโปร่งใสตรวจสอบได้ ภายใต้ผู้นำและบุคลากรที่มีคุณธรรมจริยธรรมและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ควบคู่กับการบริหารหลักสูตรบูรณาการและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับศักยภาพของโรงเรียน ทั้งนี้เพราะสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีกลยุทธ์/แผนงาน/โครงการสอดคล้องกับกระแสของสังคมและชุมชน และกระทรวงศึกษาธิการในการขับเคลื่อนเพื่อนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สู่สถานศึกษาโดยมีชุมชน/ผู้ปกครองให้ดำเนินงานร่วมกับผู้บริหารและบุคลากร โรงเรียนนั้นผู้บริหารต้องใช้ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมและเก่งการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการระดมทั้งแนวคิด และทุนทรัพย์ ซึ่งต้องสร้างศรัทธา และสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกัน ในการดำเนินงานลักษณะนี้ผู้บริหารต้องมีความโปร่งใสและยุติธรรมและให้อิสระในการดำเนินงานแต่จัดระบบการประเมินและกำกับติดตามร่วมกันเป็นกลุ่มงาน ไม่ใช่ทุกอย่างต้องขึ้นกับผู้บริหารคนเดียว(สายสมร ศักดิ์คำดวง, 2551) และ นอกจากนี้ต้องมีความรู้ความเข้าใจให้ชัดเจนเกี่ยวแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สู่สถานศึกษา หรือห้องเรียนเพื่อปลูกฝังแนวคิดดังกล่าวบูรณาการสู่การดำเนินชีวิตและการแก้ปัญหาอย่างรอบคอบมีสติ

การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กเน้นการบูรณาการหลากหลายแนวคิดและการปฏิบัติ ซึ่งพบในการศึกษาระดับศึกษาที่เน้นการเปลี่ยนแปลงและการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับการศึกษาของหทัยกานต์ วินิจนัยภาค(2552) ที่ได้ศึกษาการบริหารเชิงบูรณาการในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่ามีการดำเนินงานภายใต้ 4 องค์ประกอบหลัก กล่าวคือ 1) องค์ประกอบด้านหลักการ พบว่าโรงเรียนมีการจัดทำโครงสร้างองค์การ เน้นการกระจายอำนาจ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและมีการปฏิบัติงานโดยใช้กระบวนการ PDCA 2) องค์ประกอบด้านองค์การพบว่าโรงเรียนมีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์และแผนปฏิบัติงาน รวมทั้งการสร้างเอกลักษณ์ผู้เรียน 3) องค์ประกอบด้านคุณลักษณะพบว่าผู้บริหารมีบุคลิกภาพดี มีสติปัญญา และมีภาวะผู้นำทางวิชาการ 4) องค์ประกอบด้านพฤติกรรมพบว่าผู้บริหารเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและพัฒนาตนเองตลอดเวลา สนับสนุนเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับ Bartol et al (1998) ให้

แนวคิดว่าการเปลี่ยนแปลงในองค์การอาจเปลี่ยนแปลงได้ที่โครงสร้าง(Structure) เทคโนโลยี (Technology) คน(People) และวัฒนธรรม(Culture) โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นต้องอาศัยตัวแทนการเปลี่ยนแปลง(Change Agent) และสอดคล้องกับแนวคิด อารุง จันทวานิชและคณะ(2546) ได้เสนอแนวคิดโรงเรียนที่สมบูรณ์ต้องประกอบด้วย 1) ผู้เรียนมีคุณภาพมาตรฐาน และผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2) โรงเรียนเป็นที่ชื่นชมของชุมชน 3) โรงเรียนเป็นแบบอย่าง และให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชน และ 4) การจัดกระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ 5) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และผู้เรียนมีวัฒนธรรมการเรียนรู้ 6) การบริหารจัดการดี ใช้โรงเรียนเป็นฐาน และเน้นการมีส่วนร่วม มีปัจจัยหลักความสำเร็จ 2 ปัจจัย คือบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และบริหารจัดการด้วยหลักธรรมาภิบาล 7) การประกันคุณภาพการศึกษามี 8) ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษามีอาชีพและจำนวนเพียงพอ 9) ลักษณะทางกายภาพของโรงเรียนได้มาตรฐาน 10) หลักสูตรเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นที่ตอบสนองต่อความต้องการของ ผู้เรียนและท้องถิ่น 11) สื่อ อุปกรณ์เทคโนโลยีทันสมัย และเพียงพอ 12) แหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียนหลากหลาย มีปัจจัยหลักความสำเร็จ 3 ปัจจัย คือห้องสมุดได้มาตรฐาน มีศูนย์วัฒนธรรมชุมชนในโรงเรียน มีแหล่งการเรียนรู้และเทคโนโลยีสารสนเทศที่หลากหลายไว้บริการแก่ผู้เรียน และชุมชน 13) งบประมาณมุ่งเน้นผลงานมีปัจจัยหลักความสำเร็จ และ 14) สภาพแวดล้อมภายนอกของโรงเรียนดี มีสังคมบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ

3) การพัฒนาวิชาชีพครูและการแลกเปลี่ยนนวัตกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วยงานสำคัญ ดังนี้ (1) สถานศึกษามีการอบรมครูเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชั้นเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นและนวัตกรรมการเรียนรู้ (2) สถานศึกษาจัดเวทีให้ครูทุกคนได้แลกเปลี่ยนนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อช่วยเหลือแบ่งปันความรู้ และประสบการณ์อย่างเป็นกัลยาณมิตรภายใต้ประเด็นการเรียนรู้ของนักเรียน การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ และการทำวิจัยชั้นเรียน (3) สถานศึกษามีระบบการนิเทศภายในที่เน้นการเรียนการสอน (4) สถานศึกษาดังคณะกรรมการเพื่อมีส่วนร่วมหรือรับผิดชอบในการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา การดำเนินงานดังกล่าวสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง เกี่ยวกับการพัฒนาครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถจัดการเรียนการสอน วิจัย และพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี มุ่งพัฒนาและผลิตครูที่มีคุณภาพได้มาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูงและมีสภาพวิชาชีพที่เข้มแข็ง ภายใต้การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี (ชินภัทร ภูมิรัตน, 2553) การพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็กมีความสำคัญมากเพราะต้องจัดการเรียนการสอนร่วมกันในบางสาระการเรียนรู้ เนื่องจากปัญหาครูผู้สอนไม่ครบชั้น และงบประมาณอุดหนุนจากรัฐมีจำกัด(ชา

ลี สะตะ, 2549 และ อภินันท์ นาเลาะห์, 2545) ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องพัฒนาครูให้สอดคล้องกับสภาพและบริบทของโรงเรียนซึ่งส่วนใหญ่ใช้การอบรมและศึกษาคูงาน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตราที่ 27 ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งและมาตรา ๓๐ ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ดังนั้นการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต้องพัฒนาครูด้วยการสร้างงานวิจัย และจัดบรรยายการทางวิชาการหรือเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกระบวนการนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วัลลภา อารีรัตน์(2548) ที่ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิด ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 พบว่าการพัฒนาวิชาชีพครูในโรงเรียนควรเน้นในเรื่องต่อไปนี้ การพัฒนาองค์ความรู้ให้ครู โดยมีจุดเน้นในการพัฒนานวัตกรรมร่วมกันหรือเหมือนทั้ง โรงเรียนในระยะเริ่มการเปลี่ยนแปลงเรียกว่าการพัฒนาแบบมีจุดเน้น โดยใช้นิเทศและตรวจเยี่ยมชั้นเรียนและสร้างครูแกนนำ เพื่อช่วยเหลือเพื่อนครู ทั้งในเรื่องการวิจัยและเขียนแผนการเรียนรู้ โดยเฉพาะ โรงเรียนขนาดเล็กเน้นการสอนแบบคละชั้น จึงนิยมจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ(ศิริกุล นามศิริ, 2552)

สำหรับกรณีการดำเนินงานร่วมกับคณะกรรมการเพื่อมีส่วนร่วมหรือรับผิดชอบในการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา นั้นเป็นหน้าที่ของผู้บริหารเพราะความสำเร็จในการพัฒนางานวิชาการ โรงเรียนนำโดยผู้บริหารจะต้องสร้างและรักษาสัมพันธ์กับกลุ่มต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (ศิริกุล นามศิริ, 2552 และอภิสิทธิ์ บุญญา, 2553) และยังคงสอดคล้องกับมาตรา ๒๕ ให้สถานศึกษาร่วมกับชุมชน ในการจัดการศึกษาและส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการระหว่างชุมชนและสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

การแลกเปลี่ยนนวัตกรรมการเรียนรู้ใน โรงเรียนขนาดเล็กควรเน้นการบูรณาการเพื่อประโยชน์ต่อการนำนวัตกรรมสู่ชั้นเรียน เพราะการจัดการศึกษาในยุคนี้เน้นแนวคิดหลากหลายเพื่อนำสู่การปรับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน โดยเฉพาะการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่โรงเรียนนั้นเป็นนโยบายระดับประเทศที่ต้องเร่งดำเนินการ จึงต้องเน้นพัฒนาในองค์กรรวม กล่าวคือทั้งผู้บริหาร บุคลากร และชุมชนจะต้องร่วมปฏิบัติไปพร้อมกับนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารเอง พฤติกรรมการทำงานทั้งของผู้บริหารและครู จะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับแนวคิดของทิสนา แคมมณี (2548) ที่เสนอแนะการใช้ยุทธศาสตร์การปฏิรูปร่วมกัน

ทั้งโรงเรียนและใช้การวิจัยและพัฒนาเป็นเครื่องมือในการดำเนิน โดยใช้กลยุทธ์ การนิเทศภายใน เพื่อแลกเปลี่ยนแนวความคิดการแก้ปัญหาาร่วมกัน จน ได้ค้นวัตกรรมหนึ่ง โรงเรียนหนึ่งผลิตภัณฑ์ (One School One Product: OSOP) และจัดเวทีนำเสนอผลงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งบุคลากรใน โรงเรียนและกับบุคคลภายนอก ส่งผลให้เกิดการจัดการความรู้ในโรงเรียนร่วมกับการนำแนวคิด ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงสู่ชั้นเรียน

4) การมีส่วนร่วมของชุมชนประกอบด้วยงานสำคัญดังนี้(1) สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาช่วยเหลือ และระดมทรัพยากรสนับสนุนการจัด การศึกษาให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า (2) สถานศึกษาจัดทำระบบสนทนเพื่อประโยชน์ต่อการเรียน การสอนและการใช้งาน (3)สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงาน การประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไข (4) สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกับชุมชนและ หน่วยงานภายนอก การดำเนินงานการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กเนื่องด้วยข้อจำกัดของ งบประมาณและบุคลากร โรงเรียนส่วนใหญ่เน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากชุมชนซึ่งจาก การศึกษากรณีศึกษาทั้ง 5 โรงเรียนกลุ่มเป้าหมายพบว่าชุมชนให้ความช่วยเหลือทั้งด้านงบประมาณ แนวคิดในการดำเนินงานและได้รับถ่ายทอดความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยบูรณาการแนวคิด ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่กิจกรรม โครงการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เช่น ความประหยัด ความมีเหตุผล ความสามัคคีและใฝ่รู้ใฝ่เรียน เป็นต้น สอดคล้องกับอภิสิทธิ์ บุญยา (2553) ได้เสนอผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในโรงเรียนดีเด่นขนาดเล็กพบว่า รูปแบบการมี ส่วนร่วมและบทบาทการมีส่วนร่วมประกอบด้วย การกำหนดความต้องการร่วมกัน การสร้าง ทีมงานและกำหนดกิจกรรม การรวมดำเนินการและการรายงานผล เป้าหมายการมีส่วนร่วม ประกอบด้วยการมุ่งสู่ความเป็นเลิศและการเป็นแหล่งการเรียนรู้และพฤติกรรมมีส่วนร่วม ประกอบด้วยการสร้างค่านิยมร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการตัดสินใจร่วมกัน และตรงกับ แนวคิดของ Sergiovani and Carter (2001) กล่าวว่า โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนเพราะตั้งอยู่ใน ชุมชนและชุมชนเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อโรงเรียนอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ชุมชน/ประชาชนจึง ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 รูปแบบการบริหารเชิงบูรณาการสู่องค์การเรียนรู้ภายใต้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กนี้ต้องดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิสำนักงานเขตพื้นที่ สถานศึกษา ชุมชนและองค์กรต่างๆในท้องถิ่น/ชุมชน ดังนั้นผู้บริหารต้อง ได้รับการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ โดยต้องเน้นการปฏิบัติการจริงในพื้นที่ภายใต้การดูแล กำกับ ติดตามและช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งระดับนโยบายและเขตพื้นที่

2.2 ควรมีนโยบายในการพัฒนาผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเฉพาะ การพัฒนางานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้จากการทำ วิจัยในชั้นเรียน เพื่อส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน

2.3 ผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่าองค์ประกอบของรูปแบบฯภายใต้ประเด็นการบริหารงาน วิชาการประกอบด้วยงาน การพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือ จัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และสถานศึกษานูรณาการแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชั้นเรียนทั้งใน และนอกหลักสูตร นั้นบุคลากรที่เกี่ยวข้องต้องได้รับการพัฒนาความสามารถด้านการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่นที่เน้นอัตลักษณ์ชุมชน/ท้องถิ่น ควบคู่กับการดำเนินงานในกิจกรรมทั้งในและนอก หลักสูตร โดยบุคลากรทั้งโรงเรียนต้องพิจารณาการดำเนินงานเป็นองค์รวม ไม่ควรแยกส่วน ดำเนินงาน ทั้งนี้เพราะมีข้อจำกัดด้านบุคลากร

3. ข้อเสนอแนะเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรนำรูปแบบฯนี้ไปใช้ภายใต้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนา สถานศึกษาให้การส่งเสริมการเรียนรู้เน้นการพัฒนางานวิชาการและการนิเทศภายใน ทั้งนี้เพราะ โรงเรียนขนาดเล็กมีข้อจำกัดด้านบุคลากรและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพครู

3.2 ควรมีการทดลองนำรูปแบบนี้ไปสู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษาอื่นเพื่อเป็นการศึกษา ผลที่เกิดขึ้นและยืนยันรูปแบบ

3.3 ข้อความรู้อันได้สะท้อนให้เห็นความต้องการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กในด้านบุคลากร และส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษาและชุมชน เพื่อให้เกิดการบูรณาการและเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการพัฒนาแนวคิดปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงร่วมกับสถานศึกษาโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ทั้งในและนอกหลักสูตร จึงควรมี การศึกษาและพัฒนา นวัตกรรม/ ผลผลิตจากการดำเนินงาน อาทิ รูปแบบการเรียนรู้ ระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน และนวัตกรรม/สื่อการเรียนรู้ทั้งของครูและนักเรียน เป็นต้น